

Ula Rugevičiūtė Rugytė: prancūzams sunku paaiškinti mūsų vienybės jausmą

Šiemet Ulos Rugevičiūtės Rugytės iliustracijos Jurgos Vilės knygai „Nukritę iš Mėnulio. Sapnas apie Oskarą Milašių ir kitus paukščius“ pelnė laimėjimą Lietuvos leidėjų asociacijos konkurso „Metų iliustracijos“ kategorijoje. Apie tai, kaip nutiko, kad, iš pradžių bandžiusi jėgas tiksliųjų mokslų srityje, Ula visgi išvyko studijuoti iliustracijos į Prancūziją ir dabar yra įvertinta tokiu svariu apdovanojimu, apie profesinio ir socialinio gyvenimo niuansus svečioje šalyje ir kalbamės su Ula.

Indrė PLIUŠKYTĖ-ZALIECKIENĖ

PASAULIOLIETUVIS.LT

Esate kilusi iš Kauno, ketverius metus studijuojate Strasbūre. Kurią šalį šiuo metu laikote savo namais?

Šis klausimas mane nuolat persekioja pastaruoju metu. Artėja studijų pabaiga, galėsiu vėl rinktis, kur gyventi, ką veikti toliau. Iš vienos pusės, Strasbūras mane subrandino, čia tapau nepriklausoma, susikūriau savo namus, draugų ratą, rutiną, kuri man miela ir patogi. Atrodo, būtų nelengva tai palikti. Kita vertus, širdį labai traukia atgal į Lietuvą. Pasiilgau šeimos, savo miesto ir gamtos. Be to, Lietuvoje matau nepaprastai daug galimybių kurti ir vystyti komiksų rinką, kadangi ji vos užsimezgusi. Ši neišnaudota erdvė ir potencialas mane be galo traukia.

Kaip užsimezgė jūsų ir Jurgos Vilės kūrybinis duetas?

Gana netikėtai. Jurgai apie mane užsiminė mano mama, iliustruotoja Lina Dūdaitė, joms dirbant prie kito projekto. Gavau iš Jurgos žinutę, ji man atsiuntė tekstą apie Oskarą Milašių. Iškart tapo aišku, kad kursime kartu.

Ką jums reiškia laimėjimas Lietuvos leidėjų asociacijos konkurso „Metų iliustracijos“ kategorijoje?

Esu neapsakomai dėkinga. Tai pirmoji rimta mano iliustruota knyga (su ISBN kodu!) ir pirmasis toks pripažinimas knygų pasaulyje. Tai, kad srities profesionalai ir skaitytojai tarp daugelio kitų labai talentingų kūrėjų iliustracijų pastebėjo ir įvertino mano darbą, suteikia pasitikėjimo ir motyvuoja kurti toliau. Taip pat labai gera girdėti, kad mano piešiniai kažkuo patraukia žmones, kad skaitytojai jaučia tą būseną, kurią stengiausi perteikti iliustracijose. Taip jaučiu tiesioginį ryšį su skaitytoju, tai neįkainojamas jausmas.

Ar piešdama kreipiatės profesinių patarimų į mamą?

Tenka, bet vis rečiau. Galbūt daugiau net ne iš kūrybinės, bet iš administracinės pusės, jei galima taip pavadinti. Pavyzdžiui, į ką verta atkreipti dėmesį, pasirašant sutartį, ar koks yra padorus atlyginimas už tam tikros apimties darbą. Norėčiau, kad visi iliustratoriai turėtų galimybę taip pasikonsultuoti, gal kada nors pavyks sukurti tam erdvę.

Kokia knygos iliustracijų kūrimo proceso dalis teikia didžiausią malonumą ir kodėl?

Turbūt eskizavimas, pirmieji ieškojimai. Skaitydama tekstą mėgstu internete susirasti aprašomus objektus, personažus, gyvūnus, drabužius, pastatus ir netikėčiausias detales. Taip sužinau labai daug kontekstinės informacijos apie tuos dalykus, juos supančią atmosferą. Prisisotinu ir prikaupiu referencinių vaizdų – būna, telefono galerijoje susikaupia po kelias dešimtis panašiai atrodančių nuotraukų. Tada jau galiu pradėti kurti – eskizuoti šiuos objektus kartu su vaizduotės vaisiais ir išjausti kompozicijas bei situacijas, kurios iliustruos tekstą.

Kokia jūsų įprasta darbo dienos struktūra?

Mano darbo dienos gana įvairios, tai nuo daug ko priklauso. Pasitaiko, kad turiu eiti į papildomą darbą, į paskaitas. Kada galiu, stengiuosi apsilankyti aukštosios mokyklos spaustuvėje ir ten užsiimti šilkografija ar litografija, kartais einu į biblioteką skaityti ir rašyti. Laisvesnėmis darbo dienomis stengiuosi keltis anksti, pirmiausia sočiai pavalgau, tada galiu kibti į kūrybinį darbą. Po pietų produktyvumas senka, bet stengiuosi išdirbti iki penktos ar šeštos vakaro. O kartais taip įsijaučiu, kad nuo darbo negaliu atsitraukti iki sutemų.

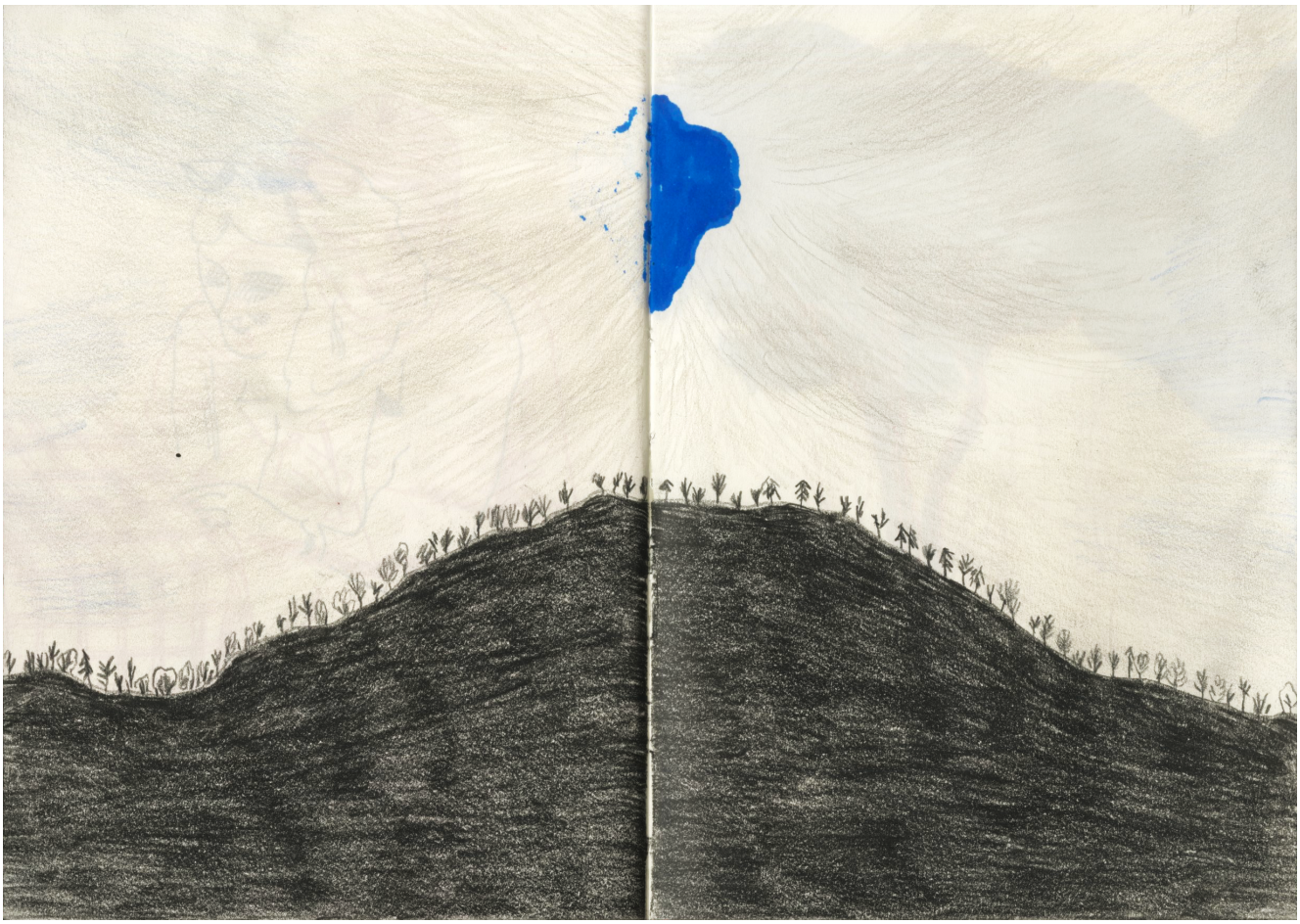
Ar galite kurti bet kur, ar reikalinga kokia nors speciali vieta ar atmosfera?

Priklauso nuo to, ką kuriu. Jei rašau istoriją ar eskizuoju, su užrašų knygele galiu kurti bet kur. Kartais išsinešu darbą į parką. Jei kuriu planšetėje, ar retušuoju darbus, ilgai gamtoje negaliu išbūti – ieškau prieigos prie elektros lizdo. Jei dirbu su dažais, reikia tik stalo, vandens ir šviesos. Taip ir iliustravau Jurgos Vilės knygą keliaudama tarp Strasbūro, Vilniaus, Kauno ir kaimo: su bloknotu, segtuvu, rašalo buteliukais ir pora teptukų bei pieštukų.

she does not need
she does not feed
the fears
of others

my woman is calm
gentle and warm
love is her way

Gal turite kokių įpročių, ritualų, padedančių kurti?

Greičiau turiu įpročių, trukdančių dirbti. Nuolatos kovoju su įvairaus plauko blaškymais ir darbų atidėliojimu. Geriausiai kurti padeda tiesiog pasiryžimas sėsti prie stalo ir pradėti, nepaisant žinučių ir nesuplautų indų. Ir, žinoma, muzika. Kartais, užstrigus prie kokios detalės, išjudinti smegenis padeda gerai išsišokti.

Minėjote, kad išvykus iš Lietuvos jums sustiprėjo patriotiški jausmai. Kaip manote, kodėl taip atsitiko?

Lietuva nedidelė, Vakaruose nedaug kas apie ją ką žino, todėl norisi papasakoti apie savo istoriją, kultūrą, supažindinti užsieniečius su savo gimtąja vieta. Išvykusi pradėjau domėtis sritimis, apie kurias anksčiau nieko nežinojau, nes pajutau tam tikrą atsakomybę reprezentuoti savo šalį. Taip pat gyvenant užsienyje tautybė tapo labai didele mano tapatybės dalimi. Aš nesu tik iliustruotoja ar studentė, esu iliustruotoja ir studentė iš Lietuvos. Tai mane skiria nuo kitų kūrėjų Prancūzijoje. Būdama užsienyje neišvengiamai patirtis lyginu su tuo, ką žinau, su kuo užaugau, ir šis požiūrio taškas dažnai pasirodo mano kūryboje. Iš to gimė ir mintis magistro darbą rašyti apie komiksų kultūrą Lietuvoje, o asmeninėje kūryboje pagrindiniu uždaviniu tapo noras papasakoti prosenelės istoriją. Planuoju kurti grafinį romaną apie mūsų asmeninį ryšį, tačiau kartu tai bus liudijimas apie sovietmečio išgyvenimus, kolektyvinę traumą ir kartų įtūžį. Šis projektas bėgant metams man įgavo ypatingos svarbos ir sukėlė dar stipresnių patriotiškų jausmų, ypač Rusijai niokojant Ukrainą.

i vis ditto kaķkas kaķkam...

Kaip gyvenimas Prancūzijoje veikia jūsų kūrybą? Kokių privalumų kūrėjui turi gyvenimas svečioje šalyje?

Įkvėpimo prasme iliustruotojams ir komiksų kūrėjams Prancūzija yra rojus. Sakyčiau, kad čia yra inovatyviausia ir viena geriausiai išsivystytų iliustruotų knygų rinkų pasaulyje. Galima apsvaigti nuo knygų įvairovės ir originalumo. Nuo erdvinių knygų, bežodžių paveikslėlių knygų, komiksų vaikams, paaugliams, suaugusiesiems, zinų, iki industrinių komiksų gigantų. Įvairiausio stiliaus, žanro ir formato. Viskas taip išsiplėtę, kad vos ne kiekviena knygų kategorija turi sau po specializuotą leidyklą, knygyną ir visą aukštą bibliotekose.

Taip pat Prancūzija labai gera vieta strategiškai. Galima lengvai pasiekti Europos didmiesčius, kur dažnai atvyksta ar gyvena pasaulyje pripažinti kūrėjai, vyksta įdomios parodos ir renginiai.

Kur randate įkvėpimo kūrybai ir kaip šiuo požiūriu skiriasi gyvenimas Lietuvoje ir Prancūzijoje?

Įkvėpimo semiuosi visur, kad ir kur gyvenčiau ar keliaučiau, tai nelabai priklauso nuo šalies. Tai gali būti knygos, straipsniai, renginiai, parodos, gamta, tam tikros pažintys, pokalbiai ar asmeninis ir šeimos archyvas.

Kuo skiriasi iliustruotojo gyvenimas Lietuvoje ir užsienyje?

Nemažai apie tai svarsčiau. Manau, kad Prancūzijoje kiek lengviau prisitaikyti. Čia yra tokia gausa ir įvairovė temų, vertybių ir bendruomenių (nuo mangų apie sportinius dviračius, iki vaikiškų knygų apie nuogą kūną), kad galima lengvai rasti sau artimą vietą. Įkvėpimo nereikia toli ieškoti, kaip minėjau – knygų įvairovės ir renginių čia nestinga. Lietuvoje daugeliui nišų turi pats (ar kartu su bendraminčiais) praskinti kelią rinkoje ir visuomenėje, priešindamasis užsilikusiems stereotipams apie iliustraciją ir ypač komiksus. Didesnės įvairovės ir naujovių reikia dairytis internete ar keliaujant užsienyje ir juos atsigabenti. Todėl gali pasitaikyti daugiau iššūkių, bet man gal taip įdomiau. Kita vertus, galima ginčytis, kad šiais laikais viskas ranka pasiekiama: turint gerą internetą galima dirbti su bet kuo, gyvenant bet kuriame kampelyje ir sužinoti apie renginius ir naujoves knygų rinkoje tiesiog internetu.

tamsesnis dangus

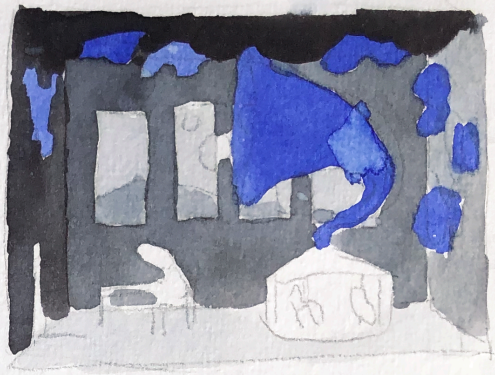

medžiai iki viršaus

dangus baltas

tamsesnis už šešėlį

tamsesnis už kriauną

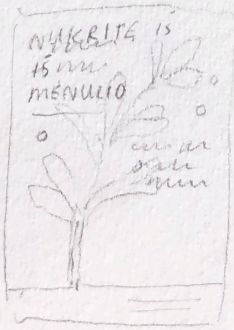

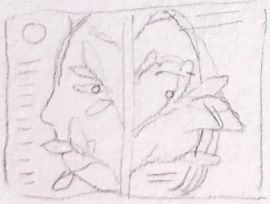

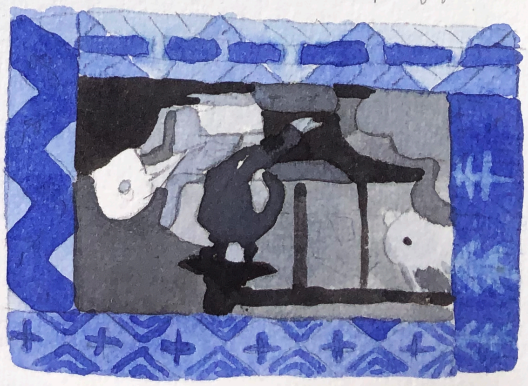

žalias melynas Nukritę iš mėnulio

šilueta abstract/figurative?
šešėlis
kontrastas
įsivaizduoja
naktis (mėnulis)

Ar jau teko dirbti su užsienio užsakovais, leidyklomis? Ar tai skiriasi nuo darbo su lietuviais?

Aš pradėjau gauti užsakymus tik išvažiavusi į Prancūziją, tačiau iki šiol dirbau tik su klientais Lietuvoje. Todėl, net ir gyvendama Prancūzijoje, taip ir nežinau, ką reiškia čia dirbti, galiu tik maždaug nusakyti iš antrų lūpų. Vadinamosios spaudos iliustracijos apmokamos geriau, kaip ir kitur užsienyje. Tačiau nustebau išgirdusi, kad knygų industrijoje, kad ir kokia didelė ji bebūtų, iliustruotų knygų ir komiksų kūrėjai gauna ne ką daugiau nei Lietuvoje. Viena draugė pasirašė sutartį su leidėjais Vokietijoje grafiniam romanui išleisti ir honoraro išvis negaus, tik procentus iš pardavimų – taigi kurdama knygą turės rasti kitų būdų išsilaikyti. Tada pagalvojau, kad gal Lietuvoje iliustruotojams ir nėra taip blogai. Iš savo patirties galiu pasakyti, kad turime tikrai atsakingų ir pagarbių užsakovų. Nors, aišku, visur pasitaiko klientų, kurie siekia išnaudoti, reikėtų to pasisaugoti.

Užsienyje dar yra nemažai finansavimo alternatyvų – regioninių ir valstybinių stipendijų būtent komiksų ir iliustruotų knygų kūrybai, ko Lietuvoje dar nėra. Taip pat Prancūzijoje apskritai labai geros socialinės sąlygos, palankios laisvai samdomiems kūrėjams. Pavyzdžiui, neuždirbant minimalios algos iš savo kūrybos, gaunama valstybinė pašalpa ir finansinė pagalbą mokant nuomą.

Gal yra kažkas prancūziško, ko trūksta, kai grįžtate į Lietuvą, ir lietuviško, ko trūksta Prancūzijoje?

Lietuvoje man trūksta atvirumo tam tikrose srityse. Pavyzdžiui, norėtųsi daugiau pokalbių LGBTQ+ temomis, kad ir tose pačiose iliustruotose knygose. Tai pat pasigendu sąmoningumo ir pažangos ekologinėje srityje – tokių praktiškų dalykų, kaip kompostas mieste ir alternatyvios, ekologiškos buities priemonės, prie kurių pripratau gyvendama Prancūzijoje. Matydama plastikinių maišelių kiekį Lietuvos parduotuvėse ir vartojimo įpročius kaskart atsidūstu.

Prancūzijoje pasigendu bendraminčių subtilesnėmis temomis. Manau, čia išlenda gilieji kultūriniai ir vertybiniai skirtumai, ypač karo kontekste. Sunku vietiniams paaiškinti mūsų vienybės jausmą ir nenuginčijamą Rusijos netoleravimą. Prancūzija – postkolonijinė šalis, čia vyrauja kitas mentalitetas ir kitos problemos, kurios manęs nejaudina. Karas Ukrainoje čia atrodo antrinės svarbos. Net jei yra tam tikras palaikymas, jis atrodo paviršutinis. Dėl to nesijaučiu čia visiškai sava.

Nuotraukose Ulos Rugevičiūtės Rugytės darbai

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS